

Sygn. akt I C 613/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27.09.2018r.

Sąd Rejonowy w Łomży I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący : SSR Magdalena Walewska

Protokolant : Izabela Armista

po rozpoznaniu 17.09.2018r. w Ł.

sprawy z powództwa (...) S.A. z siedzibą we W.

przeciwko K. S. (1)

o zapłatę

I. Powództwo oddała.

II. Ustala, że koszty postępowania obciążają stronę powodową.

Sygn. akt I C 613/18

UZASADNIENIE

Powód (...) S.A. we W. wniosła pozew przeciwko K. S. (1) domagając się zasądzenia od pozwanej 2.137,17 zł wraz z odsetkami ustawowymi od 12.10.2017r. do dnia zapłaty oraz kosztami postępowania.

W uzasadnieniu pozwu, powód wskazał, że pozwana zawarła ze stroną powodowa umowę sprzedaży energii elektrycznej nr (...) dostarczanej na określony w umowie punkt poboru. Przedmiotowa umowa, zdaniem powoda, uległa rozwiązaniu z przyczyn leżących po stronie pozwanej przed upływem uzgodnionego rzez strony okresu jej obowiązywania. W związku z przedwczesnym rozwiązaniem umowy, zgodnie z jej zapisami, powód uprawniony był do naliczenia pozwanej stosownej opłaty z tego tytułu, na potwierdzenie czego wystawił notę nr (...) Powód zawiadomił pozwaną o nieuregulowanych płatnościach i wezwał do zapłaty w dniu 11.07.2017r. Pozwana nie uregulowała tej należności, dlatego skierował powództwo do Sądu pozew (k. 10-11, dowód: umowa sprzedaży energii elektrycznej z dnia 16.11.2015r. k.14-17, wezwanie do zapłaty k. 18, nota obciążeniowa k. 20).

Pozwana, reprezentowana przez pełnomocnika, w odpowiedzi na pozew, wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania.

Pozwana przyznała, że w dniu 16 listopada 2015 r. złożyła swój podpis pod dokumentem, który został jej przedłożony w jej domu przez pracownika (...) S.A. Pana A. K.. Powódka podniosła jednak, że pracownik (...) S.A., wykorzystując jej podeszły wiek i brak rozeznania, powołał się na okoliczność, iż reprezentuje dotychczasowego operatora energii elektrycznej i konieczna jest zmiana taryfy. Pozwana składając swój podpis pod umową pozostawała w przeświadczeniu, że doszczegóławia jedynie umowę z (...), tj, swym dotychczasowym operatorem.

Dopiero pod koniec (...) syn K. S. (2), który opłaca wszelkie rachunki za pozwaną, odnotował wpływ faktury od podmiotu, względem którego dotychczas nie były dokonywane żadne płatności. W związku z zaistniałym faktem,

poczynił ustalenia telefoniczne zgodnie z danymi ujawnionymi na przedmiotowej fv, a w konsekwencji pismem z dnia 15 stycznia 2016 r. została przesłana kopia ww. umowy poświadczona za zgodność z oryginałem.

Pozwana pismem z dnia 3 marca 2016 r. wypowiedziała powódce umowę. Jednocześnie oświadczyła, że postanowienie zawarte w treści § 6 ust. 3 lit a) OWU stanowią klauzulę abuzywną w rozumieniu art. 385 kc w zw. 2 art. 385 3 pkt 17 kc i w związku z tym, nie wiążą pozwanej jako konsumenta, a tym samym w przypadku wypowiedzenia umowy pozwana nie jest zobowiązana do zapłaty na rzecz powódki równowartości kwoty 35 zł pomnożonej przez liczbę miesięcy pozostałych do upływu oznaczonego czasu obowiązywania umowy.

Pozwana wskazała, że Spółka (...) S.A. posługuje się w stosunkach z konsumentami wzorcem umowy. Również postanowienie dotyczące opłaty jednorazowej przewidzianej w § 6 ust. 3 lit. a) OWU nie zostało uzgodnione z pozwaną indywidualnie. W konsekwencji, postanowienia, które nie zostały uzgodnione indywidualnie, nie wiążą konsumenta, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający jego interesy.

Narzucona opłata jednorazowa, będąca w istocie karą umowną, w żaden sposób nie została powiązana z wydatkami, jakie spółka (...) S.A. miałyby ponieść w związku z zawarciem umowy i jej realizacją i jest rażąco wygórowana. Należy mieć na uwadze, że kara umowna jest surogatem odszkodowania, a zatem w założeniu ma odpowiadać przewidywanej przez obie strony szkodzie, jakiej przedsiębiorca mógłby doznać poprzez przedwczesne nieuzasadnione rozwiązanie umowy przez kontrahenta. Określenie z góry tego odszkodowania w formie ryczałtowej, poprzez wprowadzenie postanowienia o karze umownej i określenie jej wysokości, ma stanowić ułatwienie dla strony w dochodzeniu odszkodowania. Strona nie musi wówczas wykazywać, że poniosła szkodę ani w jakiej wysokości. Zawierając w umowie takie postanowienie strony przewidują jednak że zdarzenie z którym została powiązana kara umowna, powoduje powstanie szkody w większości przypadków. Kara umowna zostaje skalkulowana wówczas w sposób pozwalający pokryć przeciętną przewidywaną szkodę.

Określenie wysokości kary umownej przez spółkę (...) S.A. nie znajduje jednak odniesienia do przewidywanej rzeczywistej szkody, jaka może wiązać się z przedwczesnym rozwiązaniem umowy przez mnie jako konsumenta odbiorcę energii elektrycznej. W sytuacji, gdy, jak w niniejszym przypadku do rozwiązania umowy dochodzi w pierwszych kilku miesiącach od dnia jej zawarcia, przewidziana w umowie kara umowna jest rażąco wygórowana i narusza przepis art. 385 k.c. w zw. z art. 385 3 pkt 17 k.c.

Wobec powyższego, strona pozwana wskazała, że pismem z dnia 5 kwietnia 2016 r. złożyła powódce oświadczenie woli o uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu.

Uzasadnieniem powyższej czynności był fakt, że w chwili podpisywania umowy pozwana działała w mylnym przekonaniu, co do tego, jaki podmiot jest drugą stroną umowy. Pozwana była bowiem przekonana, że zawiera nową umowę ze swym dotychczasowym dostawcą energii elektrycznej (...) S.A. a jej intencją w żadnym wypadku nie było zawieranie nowej umowy z jakimkolwiek innym dostawcą energii elektrycznej, w szczególności ze spółką (...) S.A. Pozwana podkreśliła, że została wprowadzona w błąd, bowiem zapewniono ją o tym, że przedstawiciel działający w imieniu powódki w istocie jest pracownikiem dotychczasowego sprzedawcy energii elektrycznej. Zgodnie z art. 84 k.c., w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, Chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć; ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieodpłatnej.

Ponadto można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (błąd istotny).

Pozwana podkreśliła, że działała pod wpływem błędu, co do treści czynności prawnej, a błąd ten został wywołany przez osobę, której składała stosowne oświadczenie. W związku z powyższym pozwana skutecznie uchyliła się od skutków prawnych oświadczenia z zachowaniem terminu z art. 88 § 2 k.c.

Pozwana pismem z dnia 22 kwietnia 2016 r. odesłała powódce notę obciążeniową ze wskazaniem, że umowa sprzedaży energii elektrycznej nr (...), zawarta w dniu 16 listopada 2015 r. została przez pozwaną wypowiedziana na podstawie pisma z dnia 3 marca 2016 r., po tym jak zdała sobie sprawę, że spółka (...) S.A. nie była jej dotychczasowym dostawcą energii elektrycznej.

Pozwana podniosła, że podkreślenia wymaga fakt, iż umowa została zawarta z pozwaną jako konsumentem. Ponadto, w chwili podpisywania umowy pozwana działała w mylnym przekonaniu, dotyczącym strony podmiotowej umowy. Była bowiem przekonana, że zawiera nową umowę z jej dotychczasowym dostawcą energii elektrycznej (...) S.A. Pozwana podniosła, że jej intencją w żadnym wypadku nie było zawieranie nowej umowy z jakimkolwiek innym dostawcą energii elektrycznej, w szczególności ze spółką (...) S.A. i że została wprowadzona w błąd, bowiem zapewniono ją, że przedstawiciel działający w imieniu powodowej spółki jest pracownikiem jej dotychczasowego sprzedawcy energii elektrycznej.

Jednocześnie pozwana wskazała, że opłata w kwocie 1995,00 zł, której zapłaty powodowa spółka żąda na podstawie wystawionej noty obciążeniowej, została przez powódkę naliczona w oparciu o treść postanowienia umownego stanowiącego klauzulę niedozwoloną.

Pomimo tak jednoznacznego stanowiska, pozwana była jeszcze kilkakrotnie wzywana do zapłaty i wielokrotnie podtrzymywała swoje stanowisko w sprawie.

Reasumując powyższe, pozwana podniosła, że okoliczności zawarcia umowy, w których została ona wprowadzona w błąd co do tożsamości kontrahenta pozostawiają wiele wątpliwości co do rzetelności i uczciwości powódki i jej pracowników.

Pozwana podając, że powódka co prawda nie wskazała z jakiego tytułu dochodzi roszczenia wywiedzionego pozwem, jednak na wypadek uznania, że jest to tytułem opłaty, bądź kary umownej, : 1) pozwana podnosi, że skutecznie złożyła oświadczenie woli o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli w zakresie zawarcia z powódką umowy sprzedaży energii elektrycznej nr (...), 2) zastrzeżone w umowie sprzedaży energii elektrycznej nr (...) kary umowne i opłaty w treści umowy zawartej z konsumentem stanowią klauzule abuzywne i nie wiążą pozwanej, 3) zastrzeżone w umowie sprzedaży energii elektrycznej nr (...) kary umowne i opłaty należy uznać za rażąco wysokie i pozwana z ostrożności procesowej na wypadek nieuznania zarzutów podniesionych w pkt 1) i 2) wnosi o ich miarkowanie.

Zdaniem pozwanej, powództwo jest niezasadne i jako takie winno podlegać oddaleniu (odpowiedź na pozew k. 26-31, dowód z korespondencji pomiędzy stronami na które powołuje się pozwana k. 36-62).

Sąd Rejonowy w Łomży, ustalił i zważył, co następuje:

Stan faktyczny w sprawie, na który, jako podstawę swego roszczenia powołuje się strona powodowa, co do zasady nie był kwestionowany przez pozwaną. Pozwana przyznała, iż faktycznie podpisała załączoną do pozwu umowę sprzedaży energii elektrycznej z dnia 16 listopada 2015r. Zatem Sąd w całości przyjął ten stan faktyczny, opisany powyżej we wstępnej części uzasadnienia, uznając za zbędne ponowne jego opisywanie, za podstawę swych ustaleń i rozważań.

W istocie zatem, w świetle powyższej przedstawionych stanowisk stron postępowania, spór sprowadził się do oceny, czy umowa, z której roszczenia swe wywodzi strona powodowa, jest umową ważną, dająca legitymację powodowej spółce na nałożenia (egzekwowania) kary umownej na wypadek niewykonania zobowiązania – tak jak doprecyzowała to powódka w piśmie procesowym z 08.06.2018r. (k. 103- 105).

Sąd ustalił, iż umowa, na którą powołuje się strona powodowa nie może wywoływać skutków prawnych gdyż jest nieważna. Dlatego powództwo podlega oddaleniu.

Sąd w całości podziela stanowisko strony powodowej, iż jej zawarcie zostało obarczone wadą oświadczenia woli, tj. podstępem, o którym mowa w art. 86 kc.

Przepis ten stanowi, że jeżeli błąd (przy zawieraniu czynności prawnej) wywołała druga strona podstępnie, uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu może nastąpić także wtedy, gdy błąd nie był istotny, jak również wtedy, gdy nie dotyczył treści czynności prawnej. Podstęp osoby trzeciej jest jednoznaczny z podstępem strony, jeżeli ta o podstępie wiedziała i nie zawiadomiła o nim drugiej strony albo jeżeli czynność prawna była nieodpłatna.

Jak wynika z wyjaśnień pozwanej (k. 118) oraz zeznań świadka K. S. (2) (kl. 118), którym w całości Sąd dał wiarę, wynika jednoznacznie, że przedstawiciel powodowej firmy, z wiadomych sobie względów, wybrał się do mieszkania pozwanej, która ma 74 lata i mieszka samodzielnie, przedstawiając jej ofertę umowy na świadczenie usług – sprzedaży energii elektrycznej informując, że oferta ta jest korzystniejsza od tej, z której do tej pory korzystała pozwana, zapewniając przy tym, nie zaznaczając wyraźnie, że chodzi o zupełnie nowego sprzedawcę, t. spółkę (...). Na pytania zaś pozwanej, przedstawiciel powodowej spółki utwierdzał pozwaną w przekonaniu, iż jest to zmiana wcześniejszej umowy, która pozwana od wielu miała zawartą (podpisaną) z (...). Jak wskazała pozwana, kobieta i mężczyzna, którzy wypełniali danymi pozwanej przygotowane już dokumenty (na których treść zatem żadnego wpływu nie miała pozwana), poinformowali ją, że poprzednia umowa jest nieważna, przedstawili się, że są z „(...) w Ł.”, poprosili o „książkę z elektrowni”. Pozwana podała, że wizyta ich nie była zapowiedziana i miała miejsce przed godziną 8.00 rano. Po podpisaniu przez pozwaną dokumentów, zapewnili, że pozwana będzie miała niższe rachunki. Dopiero jak otrzymała fakturę z wyższą kwotą do zapłaty, syna pozwanej K. S. (2), zainteresował się sytuacja. To świadek, K. S. (2), jak zeznał zajmował się wyłącznie sprawami formalnymi matki, on „załatwiał” sprawy w urzędach, opłacał za nią rachunki, i wiedział o wszystkich umowach zawieranych przez matkę. Zeznał, że mama zamieszkuje sama w P., on natomiast, na ile może pomaga jej w sprawach bieżących, bywając u niej często, czasami codziennie.

Tym samym, błędem relevantnym w świetle art. 84 k.c. jest jedynie błąd co do treści czynności prawnej, a więc mylne wyobrażenie o którymkolwiek składniku treści konkretnej czynności prawnej (np. przedmiot czynności prawnej, rodzaj czynności, osoba kontrahenta) oraz błąd istotny, to jest tego rodzaju mylne wyobrażenie, które pozwala przyjąć, że gdyby osoba nie działała pod wpływem błędu i tym samym prawidłowo oceniała sytuację, to nie złożyłaby oświadczenia woli danej treści.

Właśnie, jak wskazują ww. dowody, pod wpływem takiego błędu działała pozwana, co więcej błąd ten został wywołany przez ruga stronę podstępnie (art. 85 kc).

Kodeks cywilny nie zawiera definicji podstępu, dlatego należy kierować się potocznym znaczeniem tego pojęcia. Powszechnie przyjmuje się, że działanie podstępne polega na świadomym wywołaniu u drugiej osoby mylnego wyobrażenia o rzeczywistym stanie rzeczy po to aby skłonić ją do dokonania określonej czynności prawnej. Działanie podstępne jest zawsze naganne z punktu widzenia ocen etycznych, gdyż zakłóca w niedopuszczalny sposób proces decyzyjny innej osoby, doprowadzając ją na podstawie sugerowanych fałszywych przesłanek rozumowania do dokonania określonej czynności prawnej. Błąd może dotyczyć też sfery motywacyjnej, która stanowiła przyczynę złożenia oświadczenia woli.

Jednoznaczne i precyzyjne wyjaśnienia pozwanej, z zestawieniem z zasadami doświadczenia życiowego, dały podstawę do ustalenia przez Sąd, że pozwana została podstępnie „zwerbowana”, do podpisania przedmiotowej umowy. Wykorzystano w tej sytuacji podeszły wiek pozwanej oraz to, że nie miała z kim przedyskutować zaproponowanych warunków, nie miała kogo poradzić się gdyż zamieszkiwała samotnie, co było z góry zapewne wiadome przedstawicielowi proponującemu umowę. Pozwana podpisała umowę, gdyż uwierzyła, że faktycznie zmienia na korzyść warunki obowiązującej już umowy z poprzednim dostawcą energii tj. (...). Wizyta miała miejsce przed godziną 8.00, co również było wkalkulowane w zaskoczenie pozwanej, nadto niewiarygodnym jest, aby pozwanej zostały przedstawione, odczytane postanowienia zawarte w podsianych dokumentach. Pozwana nie była świadoma, że podpisuje zupełnie nową umowę z nowym podmiotem na okres 60 miesięcy ustalać wyższą cenę za energię elektryczną.

Pozwana z dniem 5 kwietnia 2016r. (k. 43) skutecznie uchyliła się od skutków prawnych oświadczenia woli, które zostało złożone wraz z podpisaniem tej umowy pod wpływem błędu, składając Oświadczenie. Czynność ta została dokonana w terminie roku od wykrycia podstępstwa, stąd też zgodnie z art. 88 kc, wywołuje skutki prawne. Dlatego umowa stanowiąca podstawę roszczenia z pozwu jest nieważna ze skutkiem ex tunc.

Zatem powództwo jest nieuzasadnione, pozbawione podstawy faktycznej.

Również, nawet pomijając te podstawę oddalenia powództwa, Sąd w całości podziela stanowisko powódki, co do abuzywności postanowień zawartych w umowie, przedstawione podczas postępowania, a zaprezentowane powyżej, przyjmując je za własne.

W tym miejscu należy zauważyć, że stanowisko powódki w zakresie rzekomego braku abuzywności wskazywanych klauzul umownych jest w całości błędne i nieuwzględniające specyfiki niedozwolonych postanowień umownych, a ponadto sugerujące niezrozumienie powoływanych przepisów.

Zgodnie z treścią art. 385(1) k.c. „postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny”. Ponadto, w myśl art. 385(3) k.c. „w razie wątpliwości uważa się, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które w szczególności: nakładają na konsumenta, który nie wykonał zobowiązania lub odstąpił od umowy, obowiązek zapłaty rażąco wygórowanej kary umownej lub odstępnego”. Takie postanowienie umowne stanowi właśnie § 6 ust. 3 lit. a) OWU. Tym samym, kara umowna zastrzeżona na podstawie ww. postanowienia umownego nie stanowi ważnego postanowienia umownego, które należy traktować jako nieistniejące. Jak wskazuje jednolita linia orzecnicza oraz orzecznictwo, „skutkiem zastosowania w umowie lub wzorcu klauzuli niedozwolonej jest brak mocy wiążącej tego postanowienia, przy zachowaniu skuteczności innych części umowy lub wzorca. Brak mocy wiążącej dotyczy w całości klauzuli niedozwolonej, nie jest więc dopuszczalne uznanie, że jest ona skuteczna w zakresie, w jakim nie naruszałaby kryterium określonego w przepisie art. 385(1) § 1 k.c. ”W konsekwencji, powódka nie jest uprawniona do dochodzenia rzekomych roszczeń na podstawie ww. postanowienia umownego, stanowiącego klauzulę abuzywną w związku z art. 41 ust. 3a ustawy prawo energetyczne, bowiem obowiązek zapłaty dochodzonej przez powódkę kwoty nie wynika z treści umowy, gdyż w. postanowienia umowne nie są wiążące dla pozwanej jako konsumenta. Postanowienia umowy, które zastrzegają nieuzasadnione świadczenia na wypadek wcześniejszego rozwiązania umowy nie tylko naruszają interes konsumenta, lecz godzą również w równowagę kontraktową stosunku umownego. Mając powyższe na względzie uznać należy, że przewidziana w umowie kara umowna (opisana jako opłata jednorazowa) jest rażąco wygórowana i narusza przepis art. 385(1) k.c. w zw. 2 art. 385(3) pkt 17 k.c.

Z tych względów orzeczono, jak w wyroku.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 kpc, mając na uwadze zasadę odpowiedzialności za wynik procesu.